

Kinderopvang in Nederland 2011: vraag en aanbod in evenwicht

Utrecht, juli 2011

Buitenhek Management & Consult

Winthontlaan 200
Postbus 85183
3508 AD Utrecht

T +030 287 59 59

F +030 287 59 60

info@buitenhek.nl
www.buitenhek.nl

INDEX

0. INLEIDING	3
1. HET GEBRUIK VAN KINDEROPVANG IN NEDERLAND	4
1.1 GEBRUIK DAGOPVANG EN GASTOUDEROPVANG 0-4 JARIGEN.....	4
1.2 BEREIK KINDEROPVANG ONDER ALLE 0-4 JARIGEN IN NEDERLAND	4
1.3 GEBRUIK BUITENSCHOOLSE OPVANG EN GASTOUDEROPVANG 4-12 JARIGEN	5
1.4 BEREIK KINDEROPVANG ONDER ALLE 4-12 JARIGEN IN NEDERLAND	5
1.5 GEBRUIK BUITENSCHOOLSE OPVANG EN GASTOUDEROPVANG 0-12 JARIGEN	6
1.6 BEREIK KINDEROPVANG ONDER ALLE 0-12 JARIGEN IN NEDERLAND	6
1.7 TRENDBREUK IN 2010 DOOR BEZUINIGINGEN OP GASTOUDEROPVANG	7
2. DE DOELGROEP VOOR FORMELE KINDEROPVANG.....	9
2.1 INLEIDING.....	9
2.2 ONTWIKKELING AANTAL 0-4 JARIGEN 2005-2010	9
2.3 WELK DEEL VAN DE 0-4 JARIGEN IS DOELGROEP VOOR FORMELE OPVANG?	9
2.4 ONTWIKKELING VAN AANDEEL KINDEREN UIT TWEEVERDIENERGEZINNEN 2005-2010	9
2.5 ONTWIKKELING BEREIK KINDEROPVANG IN RELEVANTE DOELGROEP	11
2.6 ONTWIKKELING AANTAL 4-12 JARIGEN 2005-2010	12
2.7 WELK DEEL VAN DE 4-12 JARIGEN IS DOELGROEP VOOR FORMELE OPVANG?	12
3. OVERIGE ACTUELE MARKTONTWIKKELINGEN	14
3.1 INLEIDING.....	14
3.2 CAPACITEITSGROEI STRUCTUREEL HOGER DAN GROEI VAN DE VRAAG NAAR OPVANG.....	14
3.3 GROEI GEMIDDELD AANTAL OPVANGUREN PER KIND	14
3.4 MAATREGELEN TEGEN OVERCONSUMPTIE VAN KINDEROPVANG	16
3.5 NAUWELIJKS UITBREIDING OMVANG ARBEIDSVOLUME VROUWEN	16
3.6 BEVOLKINGSPROGNOSE: KRIMP TREFT MET NAME BSO.....	17
4. MARKTONTWIKKELING VAN DE KINDEROPVANG IN 2011-2014.....	19
4.1 STIJGENDE OUDERBIJDRAGE KINDEROPVANG DOOR BEZUINIGING	19
4.2 ... LEIDT TOT VRAAGUITVAL	20
4.3 PROGNOSE BEREIK KINDEROPVANG 2011-2014	20
4.4 ... VOLGENS GEMIDDELD SCENARIO	21
4.5 ... VOLGENS HET LICHT SCENARIO	21
4.6 ... VOLGENS HET ZWARE SCENARIO	22
4.7 HET KABINETSSCENARIO VOOR KINDEROPVANG 2011-2014	23
5. CONCLUSIE	24
BIJLAGE: BEREIK FORMELE KINDEROPVANG IN NEDERLAND 2005-2010.....	25

0. Inleiding

In opdracht van het Netwerkbureau Kinderopvang heeft Buitenhek Management & Consult onderzoek gedaan naar het actuele bereik en de verwachte groeimogelijkheden van de kinderopvang in Nederland. Dit rapport is een update van de eerdere onderzoeksrapportage “Verzadiging van de kinderopvangmarkt in Nederland nadert snel” dat in 2009 is verschenen.

Dat verzadiging van de kinderopvangmarkt aanstaande is blijkt uit de gebruikscijfers. In 2010 ontvingen ouders voor 822.000 kinderen een kinderopvangtoeslag. Dat is nauwelijks meer dan in 2009 toen 802.000 kinderen een toeslag ontvingen (OCW, 2011). Het verklaart de titel en conclusies in dit vervolgrapport: “Kinderopvang in Nederland 2011: vraag en aanbod in evenwicht”.

Marktevenwicht is echter geen statisch gegeven. De vraag naar opvang wordt onder andere beïnvloed door veranderingen in gezinsomstandigheden, de prijs- kwaliteitsverhouding die ouders ervaren en ook door overheidsbeleid.

Die laatste factor heeft in 2010 met name invloed gehad op de vraag naar gastouderopvang. In 2010 werden nieuwe wettelijke eisen gesteld aan gastouders en gastouderbureaus en is de eigen bijdrage voor deze vorm van opvang substantieel verhoogd. Het directe gevolg daarvan was niet alleen sterke krimp van de gastouderopvang maar ook een verschuiving van de voorkeur van ouders naar dagopvang en buitenschoolse opvang.

De bezuinigingen van het Rijk op de kinderopvang in 2011 en in de jaren daarna zullen opnieuw effect hebben op de vraag naar opvang. In dit rapport daarom niet alleen een analyse van de markt maar ook een eerste prognose voor de periode na 2011.

I. Het gebruik van kinderopvang in Nederland

I.1 Gebruik dagopvang en gastouderopvang 0-4 jarigen

Het aantal 0-4 jarigen dat gebruik maakt van dagopvang en gastouderopvang bedraagt in 2010 in totaal 451.000 kinderen (2009: 449.000).

In onderstaande tabel is te zien dat de groei van de opvang voor 0-4 jarigen jaarlijks afneemt. Bedroeg de groei in 2007 nog 35%, in 2008 was dat gehalveerd naar 18%, in 2009 nam de groei opnieuw af naar 7% per jaar. In 2010 was de groei van het aantal kinderen van 0-4 jaar dat gebruik maakt van dagopvang en gastouderopvang met minder dan een half procent marginaal.

Kinderen in kinderopvang per jaar	2006	2007	Δ	2008	Δ	2009	Δ	2010	Δ
Dagopvang	234.000	293.000	25%	320.000	9%	343.000	7%	376.000	10%
Gastouderopvang 0-4 jarigen	30.000	64.000	113%	101.000	58%	106.000	5%	75.000	-29%
Totaal formele opvang 0-4 jarigen	264.000	357.000	35%	421.000	18%	449.000	7%	451.000	0%

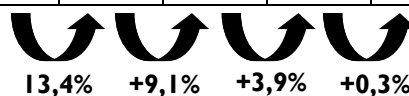
Hoewel de groei van het totale gebruik van opvang voor jonge kinderen jaarlijks afnam is er in 2010 wel een groot verschil tussen de ontwikkelingen in de dagopvang en de gastouderopvang. Dat wordt in het vervolg van dit rapport nader toegelicht.

I.2 Bereik kinderopvang onder alle 0-4 jarigen in Nederland

Als we het aantal jonge kinderen met kinderopvang afzetten tegen het totaal aantal 0-4 jarigen in Nederland krijgen we zicht op het aandeel kinderen dat de kinderopvang bereikt.

In onderstaande tabel een overzicht van het bereik van formele kinderopvang onder de 0-4 jarigen in Nederland vanaf 2006:

Bereik in % totaal aantal kinderen per einde jaar	2006	2007	2008	2009	2010
Dagopvang	30,6%	39,3%	43,3%	46,5%	51,0%
Gastouderopvang 0-4 jarigen	3,9%	8,6%	13,7%	14,4%	10,2%
Totaal formele opvang 0-4 jarigen	34,5%	47,9%	57,0%	60,9%	61,2%

Uit deze tabel blijkt dat in 2010 voor het eerst meer dan de helft (51,0%) van de 0-4 jarigen een kinderdagverblijf bezoekt.

Omdat het gebruik van gastouderopvang in dat jaar sterk afnam bleef het totale bereik van de formele opvang voor 0-4 jarigen (dagopvang en gastouderopvang) in 2010 steken op 61,2% (2009: 60,9%). Daarmee is ook de groei van het bereik in 2010 marginaal.

1.3 Gebruik buitenschoolse opvang en gastouderopvang 4-12 jarigen

Het totaal aantal 4-12 jarigen dat gebruik maakt van buitenschoolse opvang (BSO) en gastouderopvang groeide in 2010 met 18.000 en bedraagt in 2010 371.000 (2009: 353.000). In onderstaande tabel zijn de gegevens uitgesplitst naar buitenschoolse opvang en gastouderopvang:

Kinderen in kinderopvang per jaar	2006	2007	Δ	2008	Δ	2009	Δ	2010	Δ
Buitenschoolse opvang	133.000	188.000	41%	242.000	29%	276.000	14%	315.000	14%
Gastouderopvang 4-12 jarigen	16.000	42.000	163%	70.000	67%	77.000	10%	56.000	-27%
Totaal formele opvang 4-12 jarigen	149.000	230.000	54%	312.000	36%	353.000	13%	371.000	5%

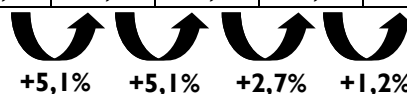
Bedroeg de jaarlijkse groei van opvang onder 4-12 jarigen in 2007 nog 54%, in 2008 was dat nog maar 36%, in 2009 daalde de groei opnieuw naar 13% en in 2010 was er nog slechts een beperkte groei van 5% van het totaal aantal 4-12 jarigen dat gebruik maakt van buitenschoolse opvang en gastouderopvang.

1.4 Bereik kinderopvang onder alle 4-12 jarigen in Nederland

Als we het aantal jonge kinderen met kinderopvang afzetten tegen het totaal aantal 4-12 jarigen in Nederland krijgen we zicht op het aandeel kinderen dat de kinderopvang bereikt.

In onderstaande tabel een overzicht van het bereik van de formele kinderopvang onder alle 4-12 jarigen in Nederland vanaf 2006:

Bereik in % totaal aantal kinderen per einde jaar	2006	2007	2008	2009	2010
Buitenschoolse opvang	8,3%	11,8%	15,1%	17,3%	19,9%
Gastouderopvang 4-12 jarigen	1,0%	2,6%	4,4%	4,8%	3,5%
Totaal formele opvang 4-12 jarigen	9,3%	14,4%	19,5%	22,2%	23,4%

Uit deze tabel blijkt dat in 2010 ongeveer 1 op de 5 basisschoolleerlingen (19,9%) de buitenschoolse opvang bezocht. Ook in deze leeftijdsgroep nam het gebruik van gastouderopvang sterk af waardoor het totale bereik van formele opvang onder 4-12 jarigen (buitenschoolse opvang en gastouderopvang) in 2010 met slechts 1,2% punten toenam (2009: 2,7%, 2008: 5,1%).

1.5 Gebruik buitenschoolse opvang en gastouderopvang 0-12 jarigen

Het aantal kinderen in de leeftijd 0-12 jaar dat gebruik maakt van opvang en gastouderopvang (GOO) groeide in 2010 met 20.000 en bedraagt in 2010 822.000 (2009: 802.000).

In onderstaande tabel is te zien dat de volumegroei van de totale opvangmarkt jaarlijks afneemt. Bedroeg de groei in 2007 nog 42%, in 2008 was dat nog maar 25%, in 2009 9% en in 2010 nog slechts 2%:

Kinderen in opvang per eind	2007	Δ	2008	Δ	2009	Δ	2010	Δ
Dagopvang	293.000	25%	320.000	9%	343.000	7%	376.000	10%
GOO 0-4	64.000	113%	101.000	58%	106.000	5%	75.000	-29%
totaal 0-4	357.000	35%	421.000	18%	449.000	7%	451.000	0%
Buitenschoolse opvang	188.000	41%	242.000	29%	276.000	14%	315.000	14%
GOO 4-12	42.000	163%	70.000	67%	77.000	10%	56.000	-27%
totaal 4-12	230.000	54%	312.000	36%	353.000	13%	371.000	5%
Totaal	587.000	42%	733.000	25%	802.000	9%	822.000	2%

1.6 Bereik kinderopvang onder alle 0-12 jarigen in Nederland

In onderstaande tabel een overzicht van het bereik van de formele kinderopvang onder alle 0-12 jarigen in Nederland vanaf 2007. Sinds 2006 is het aandeel kinderen dat gebruik maakt van kinderopvang verdubbeld van 17,5% naar 35,5% van alle 0-12 jarigen in Nederland:

Bereik in % totaal aantal kinderen per einde jaar	2007	Δ	2008	Δ	2009	Δ	2010	Δ
Totaal formele opvang 0-12 jaar	25,0%	+43%	31,4%	+25%	34,4%	+10%	35,5%	+3%

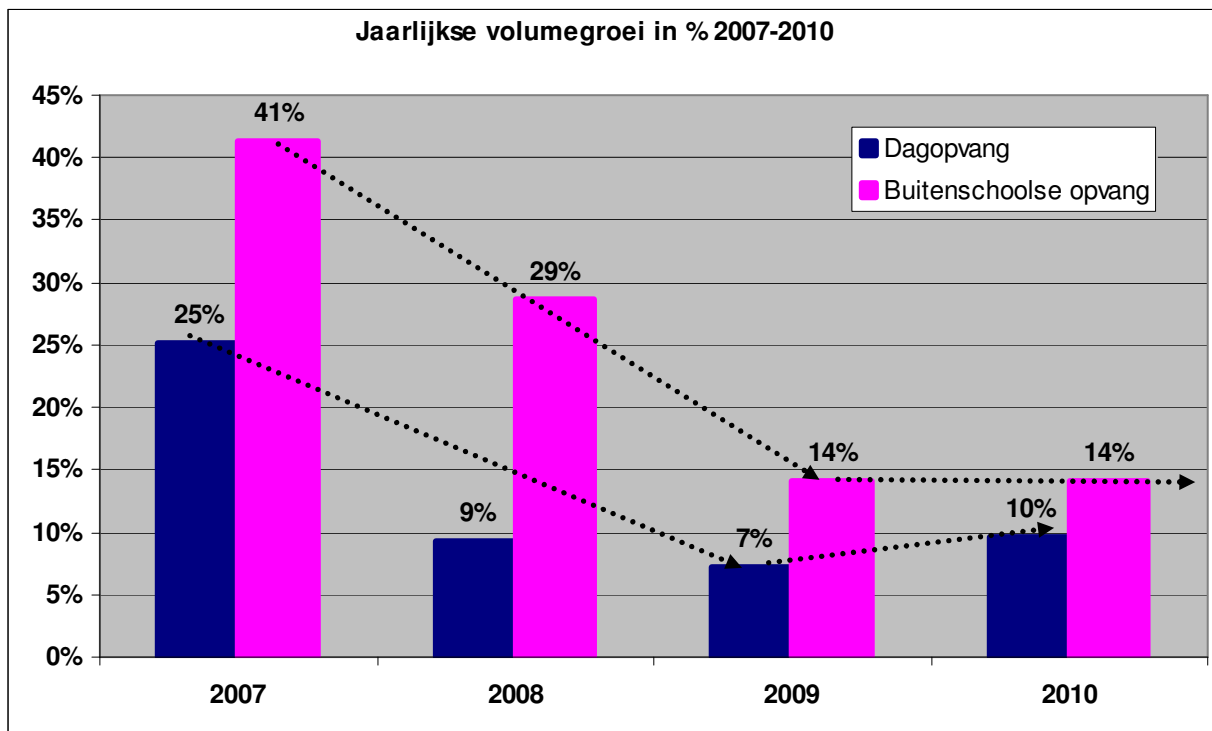
Ook hier zien we de grootste groei van het bereik in 2007 en 2008 en een gestage afname van de jaarlijkse groei in het bereik van opvang onder de 0-12 jarigen.

1.7 Trendbreuk in 2010 door bezuinigingen op gastouderopvang

Opvallend is dat in 2010 - zowel bij de dagopvang als bij de buitenschoolse opvang - een trendbreuk te zien is. Was er in voorgaande jaren sprake van steeds verder afnemende groei, in 2010 is de groei van zowel dagopvang als buitenschoolse opvang ongeveer op hetzelfde peil gebleven als in 2009.

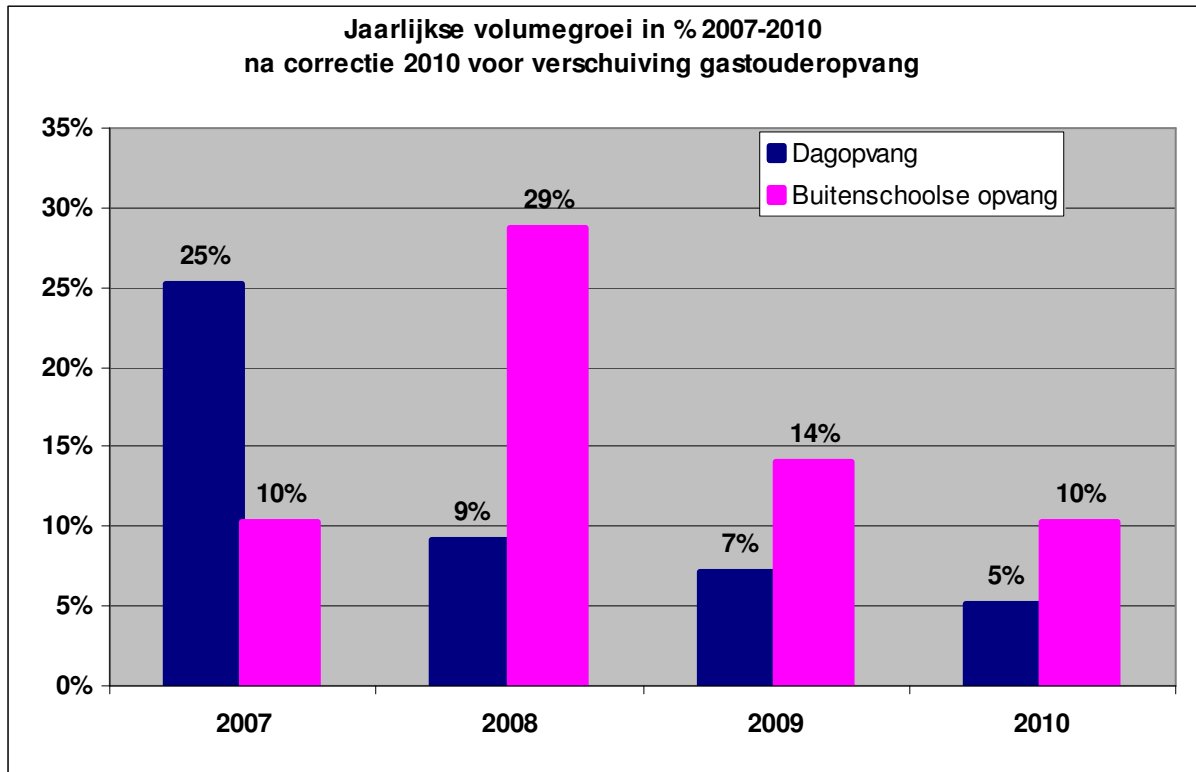
In onderstaande grafiek is deze trendbreuk zichtbaar:

De meest waarschijnlijke verklaring voor deze trendbreuk in 2010 is een verandering in de voorkeur van ouders voor type opvang.

In 2010 zijn nieuwe regels en substantiële bezuinigingen op de toeslag voor gastouderopvang ingevoerd. Gastouderopvang is daardoor in 2010 voor ouders een aanzienlijk minder aantrekkelijke opvangsoort geworden waardoor de voorkeur van ouders naar dagopvang en buitenschoolse opvang is verschoven.

Als we aannemen dat een deel van de krimp van de gastouderopvang in 2010 wordt vertaald naar extra groei voor de dagopvang en buitenschoolse opvang en we vervolgens de groeicijfers corrigeren om de incidentele impuls vanuit de gastouderopvang uit te sluiten dan zien we de groei van dagopvang en BSO ook in 2010 verder afnemen in vergelijking met voorgaand jaar:

2. De doelgroep voor formele kinderopvang

2.1 Inleiding

In de vorige paragraaf is vastgesteld dat in 2009 en 2010 ongeveer 61% van de 0-4 jarigen gebruik maakt van kinderopvang (dagopvang en gastouderopvang). Niet alle 0-4 jarigen zijn echter doelgroep voor de kinderopvang.

Voor het vaststellen van de resterende groeimogelijkheden voor de kinderopvang in Nederland is het van belang vast te stellen wat redelijkerwijs gerekend kan worden tot de relevante doelgroep.

In dit hoofdstuk daarom eerst een uitwerking welk aandeel kinderen in potentie een beroep kan doen op de kinderopvang.

2.2 Ontwikkeling aantal 0-4 jarigen 2005-2010

In onderstaande tabel allereerst de ontwikkeling van het totaal aantal 0-4 jarigen over de afgelopen jaren:

Aantal kinderen per einde jaar	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Aantal 0 t/m 3 jarigen	784.234	765.440	745.807	738.354	737.359	737.358
Index 2005 = 100	100	98	95	94	94	94

Bron: CBS 2011

Het totaal aantal 0-4 jarigen in Nederland is in de periode 2005-2008 afgenomen maar is sinds 2008 stabiel gebleven. De groei van de kinderopvang over de afgelopen jaren kan dus niet verklaard worden door een toename van het aantal kinderen in Nederland.

2.3 Welk deel van de 0-4 jarigen is doelgroep voor formele opvang?

De doelgroep van de formele kinderopvang is uitsluitend dat deel waarvan de ouders voldoen aan de criteria van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzaalwerk (Wkkip) en recht hebben op een kinderopvangtoeslag. Dat wil zeggen dat (beide) ouders werkzaam zijn of behoren tot een specifieke doelgroep (veelal gekoppeld aan een reïntegratie- of inburgeringstraject).

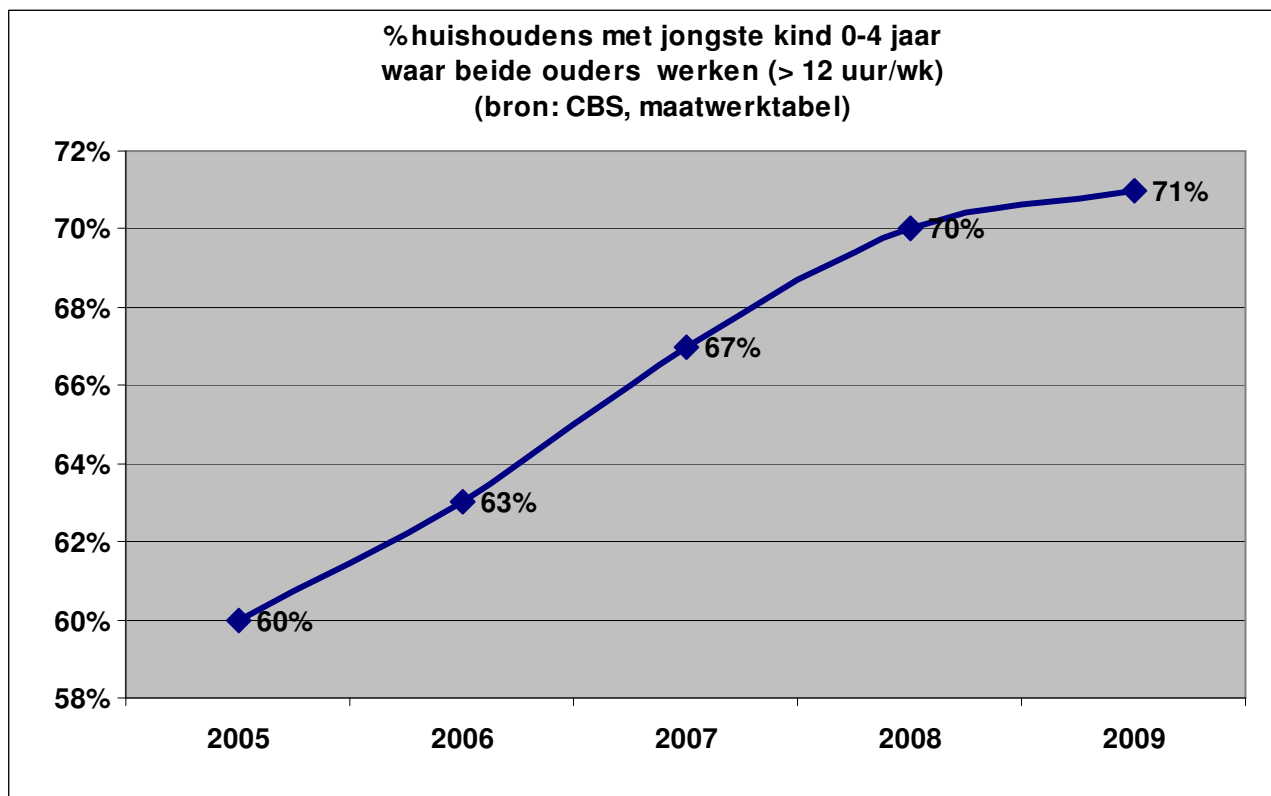
Voor de meeste ouders die geen beroep kunnen doen op de kinderopvangtoeslag (overheidsbijdrage in kosten kinderopvang) is de formele kinderopvang immers financieel ontoegankelijk.

2.4 Ontwikkeling van aandeel kinderen uit tweeverdienergezinnen 2005-2010

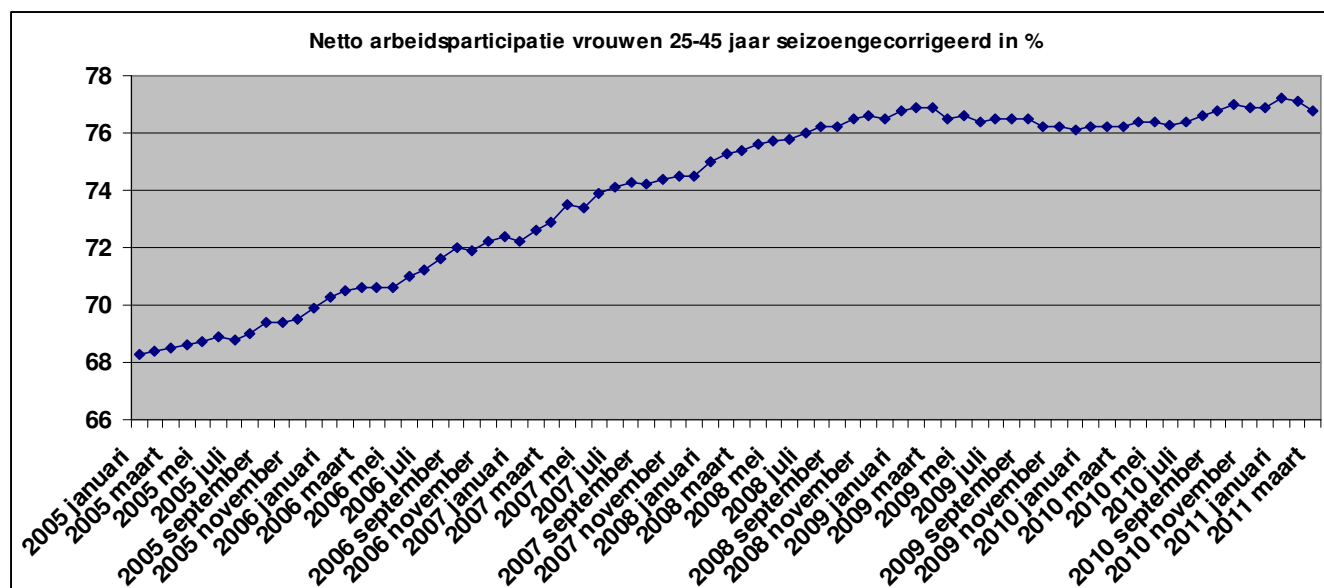
Een goede graadmeter voor het vaststellen van de omvang van de doelgroep voor kinderopvang is daarom het percentage van het totaal aantal 0-4 jarigen dat deel uitmaakt van een huishouden waar beide ouders (tenminste 12 uur per week) werken.

In de volgende grafiek is de ontwikkeling van het aandeel tweeverdienergezinnen met jonge kinderen in Nederland over de periode 2005-2009 geschetst.

Daaruit blijkt dat het aandeel 0-4 jarigen met werkende ouders vanaf 2005 aanzienlijk is gestegen van 60% in 2005 tot 71% in 2009. Uit de grafiek blijkt eveneens dat de groei in 2009 is afgevlakt.

Deze cijfers geven een beeld tot en met 2009. Om vast te stellen welke ontwikkeling de arbeidsparticipatie van vrouwen (aandeel vrouwen met een baan van 12 uur of meer per week) in de voor opvang relevante leeftijdscategorieën 25-45 jaar na 2009 heeft gemaakt is de volgende grafiek relevant:

Bron: CBS 2011

Daaruit blijkt dat zich met name in de periode tot 2009 een stijging van de arbeidsparticipatie onder vrouwen in de voor kinderopvang relevante leeftijdsgroep heeft voorgedaan.

De stagnatie in de groei van de arbeidsparticipatie van vrouwen in 2010 onderbouwt nog steviger de veronderstelling dat verdere groei van de arbeidsparticipatie niet waarschijnlijk is.

2.5 Ontwikkeling bereik kinderopvang in relevante doelgroep

Op basis van het aandeel kinderen met werkende ouders is van het totaal aantal kinderen vastgesteld welk deel de relevante doelgroep is voor de formele kinderopvang:

Indicatie aantal kinderen per einde jaar dat tot de doelgroep van de formele opvang behoort	2005	2006	2007	2008	2009	2010
a. 0-4 jarigen per einde jaar totaal	784.234	765.440	745.807	738.354	737.359	737.358
b. % huishoudens 0-4 jarigen en werkende ouders	60%	63%	67%	70%	71%	71%
0-4 jarigen in doelgroep kinderopvang (a. x b.)	470.540	482.227	499.691	516.848	523.525	523.524

Uit deze analyse blijkt dat het totaal aantal 0-4 jarigen vanaf 2005 weliswaar met bijna 50.000 is afgenomen (van 784.234 in 2005 naar 737.358 in 2010) maar dat - door de toegenomen arbeidsparticipatie - de doelgroep voor de kinderopvang toch met meer dan 50.000 kinderen is toegenomen (van 470.540 in 2005 naar 523.524 in 2010).

Het aantal kinderen dat gebruik maakt van kinderopvang wordt jaarlijks gepubliceerd door het verantwoordelijk ministerie (zie bijlage). Op basis daarvan is het bereik (het aandeel kinderen van de relevante doelgroep dat al gebruik maakt van de kinderopvang) vast te stellen:

Bereik in % van relevante doelgroep per einde jaar	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dagopvang	48%	49%	59%	62%	66%	72%
Gastouderopvang 0 t/m 3 jarigen	4%	6%	13%	20%	20%	14%
Totaal opvang 0-4	52%	55%	71%	81%	86%	86%

Het bereik in de relevante doelgroep voor 0-4 jarigen bedraagt zowel in 2009 als in 2010 86%. Dat betekent dat eind 2010 de formele opvang voor 0-4 jarigen minder dan 15% van de doelgroep niet bereikt.

Die groep kinderen wordt onder andere bediend door informele opvang (opa en oma, etc.), au-pairs en ouders die - door aansluitende werkroosters - zelf de opvang onderling regelen.

Met zo'n groot bereik is substantiële groei van het bereik van dagopvang in de komende jaren niet waarschijnlijk.

2.6 Ontwikkeling aantal 4-12 jarigen 2005-2010

En hoe zit het met de doelgroep en het bereik van de opvang voor 4-12 jarigen? In onderstaande tabel de ontwikkeling van het totaal aantal 4-12 jarigen over de afgelopen jaren:

Populatie per einde jaar	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Aantal 4 t/m 11 jarigen	1.595.724	1.594.048	1.598.360	1.598.434	1.593.055	1.579.519
Index 2005 = 100	100	100	100	100	100	99

Bron CBS, 2011

Het totaal aantal 4-12 jarigen in Nederland is in de periode 2005-2009 stabiel gebleven. Voor het eerst in 2010 is er sprake van een lichte daling. Ook voor de 4-12 jarigen kan dus vastgesteld worden sterke groei van de kinderopvang over de afgelopen jaren niet verklaard kan worden door een toename van het aantal kinderen.

2.7 Welk deel van de 4-12 jarigen is doelgroep voor formele opvang?

Vervolgens is het de vraag welk deel van deze totale groep kinderen behoort tot de doelgroep voor de formele kinderopvang. Het percentage 4-12 jarigen dat behoort tot de relevante doelgroep voor kinderopvang is kleiner dan bij de jongere kinderen.

Niet alleen huishoudens waar beide ouders niet of minder dan 12 uur per week werken zullen geen gebruik maken van formele opvang. Ook ouders die een grotere deeltijd baan hebben kunnen dat combineren met de zorg voor kinderen zonder gebruik te maken van kinderopvang. Die kinderen hebben immers gedurende de schooltijden (meer dan de omvang van een halftime baan) geen opvang nodig.

Dat betekent dat huishoudens waar beide of één van de ouders minder dan 20 uur per week werkt niet tot de relevante doelgroep van de kinderopvang gerekend wordt.

Circa 45% van de moeders met kinderen van 4-12 jaar werkt minder dan 20 uur per week of werkt niet (CBS, 2011). Dat betekent dat ongeveer 55% van de 4-12 jarigen behoort tot de relevante doelgroep voor kinderopvang.

Aanname is dat de ontwikkeling van dat aandeel over de afgelopen jaren dezelfde is als de ontwikkeling van het aandeel huishoudens met 4-12 jarigen waarvan beide ouders tenminste 12 uur werken.

In onderstaande tabel is met die correctiefactor het totaal aantal 4-12 jarigen bepaald dat in potentie doelgroep is voor de formele kinderopvang:

Indicatie aantal kinderen per einde jaar dat tot de doelgroep van de formele opvang behoort	2006	2007	2008	2009	2010
a. 4-12 jarigen per einde jaar totaal	1.594.048	1.598.360	1.598.434	1.593.055	1.579.519
b. % huishoudens met werkende ouders (>20 uur/wk)	49%	52%	55%	55%	55%
4-12 jarigen in doelgroep kinderopvang (a. x b.)	785.128	826.615	879.139	876.180	868.735

Bron CBS, 2011, bewerking BM&C 2011

Het aantal 4-12 jarige kinderen met opvang wordt jaarlijks door het verantwoordelijk ministerie (OCW 2005-2009 en SZW 2010) gepubliceerd (zie bijlage). Op basis daarvan is het bereik - het aandeel kinderen van de relevante doelgroep dat al gebruik maakt van de kinderopvang - vast te stellen:

Bereik in % van relevante doelgroep per einde jaar	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Buitenschoolse opvang	16%	17%	23%	28%	32%	36%
Gastouderopvang 4-12 jarigen	1%	2%	5%	8%	9%	6%
Bereik doelgroep totaal	18%	19%	28%	35%	40%	43%

Het gebruik van buitenschoolse opvang is niet gelijk verdeeld over de onder- en bovenbouw. Het aandeel 4- en 5-jarigen dat gebruik maakt van BSO is een veelvoud van het aandeel 10- en 11-jarigen.

Als we het gemiddeld bereik vertalen naar het bereik onder de relevante groep 4- en 5-jarigen ontstaat het volgende beeld:

Indicatie bereik in % van relevante doelgroep 4- en 5-jarigen per einde jaar	2010
Buitenschoolse opvang	51%
Gastouderopvang	8%
totaal opvang 4- en 5-jarigen	59%

Dat betekent dat eind 2010 bijna 60% van de 4- en 5 jarigen met werkende ouders gebruik maakt van formele opvang en dat zo'n 40% van de relevante doelgroep (nog) niet wordt bereikt. Die groep kinderen wordt nu bediend door informele opvang (opa en oma, etc.), au-pairs en ouders die - door aansluitende werkroosters - zelf de opvang onderling regelen.

Het spreekt voor zich dat aan deze macro analyse op landelijk niveau geen conclusies kunnen worden verbonden over de markt op lokaal of regionaal niveau.

3. Overige actuele marktontwikkelingen

3.1 Inleiding

Voor het vaststellen van de groeiperspectieven in de kinderopvangmarkt is het ook goed om andere relevante marktontwikkelingen in beeld te brengen.

3.2 Capaciteitsgroei structureel hoger dan groei van de vraag naar opvang

Uit een vergelijking van vraag en aanbod op landelijk niveau blijkt dat de afgelopen jaren de opvangcapaciteit veel sterker is gegroeid dan de vraag naar dagopvang:

Zo is de capaciteit van dagopvang in de afgelopen twee jaar met 30% gegroeid terwijl het gebruik in aantal kinderen slechts met 18% toenam. Voor de BSO is het gat tussen groei in gebruik en capaciteit weliswaar kleiner maar nog steeds aanzienlijk:

Dagopvang	2008	2009	2010	Δ 2008-2010
Gebruik: aantal kinderen in dagopvang	320.000	343.000	376.000	18%
Capaciteit: kindplaatsen per einde jaar	147.267	164.978	191.514	30%

BSO	2008	2009	2010	Δ 2008-2010
Gebruik: aantal kinderen in BSO	242.000	276.000	315.000	30%
Capaciteit: kindplaatsen per einde jaar	157.904	187.474	224.501	42%

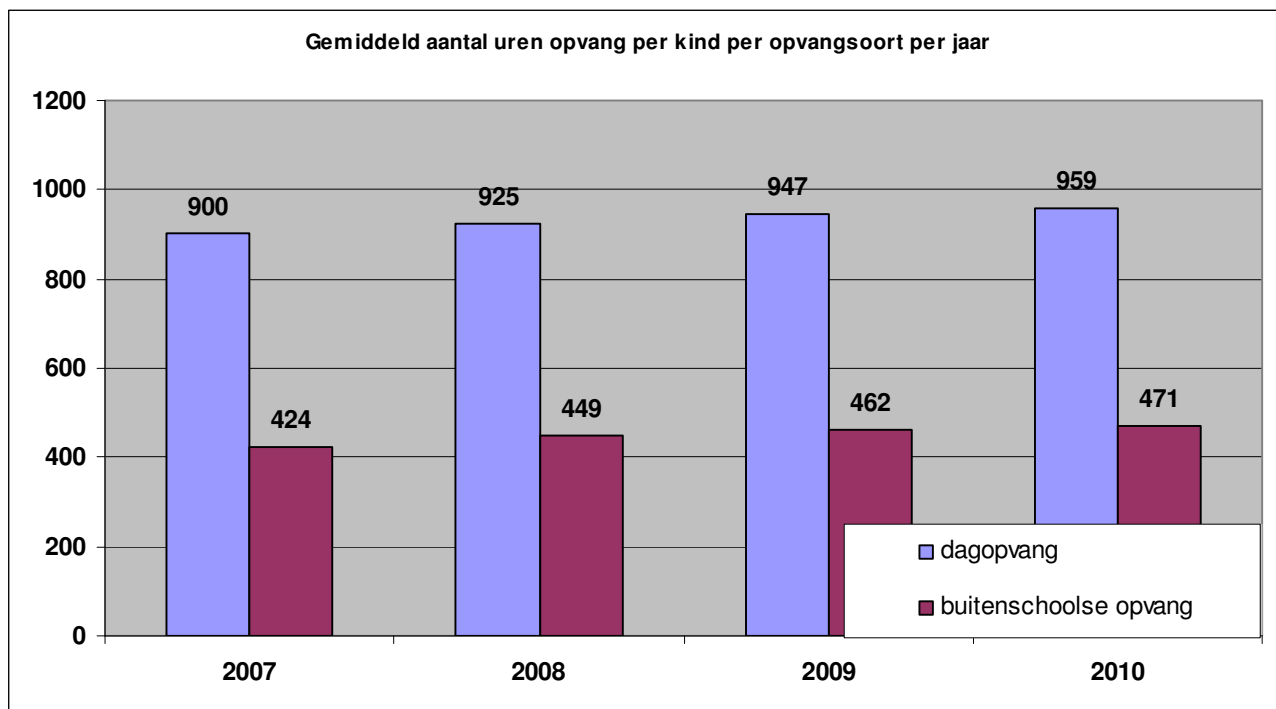
Bron: SZW 2011, Regioplan 2011

Dat betekent dat de risico's op leegstand en onderbezetting groter zijn geworden. Dat risico wordt kleiner als de gemiddelde afname in opvanguren per kind stijgt.

3.3 Groei gemiddeld aantal opvanguren per kind

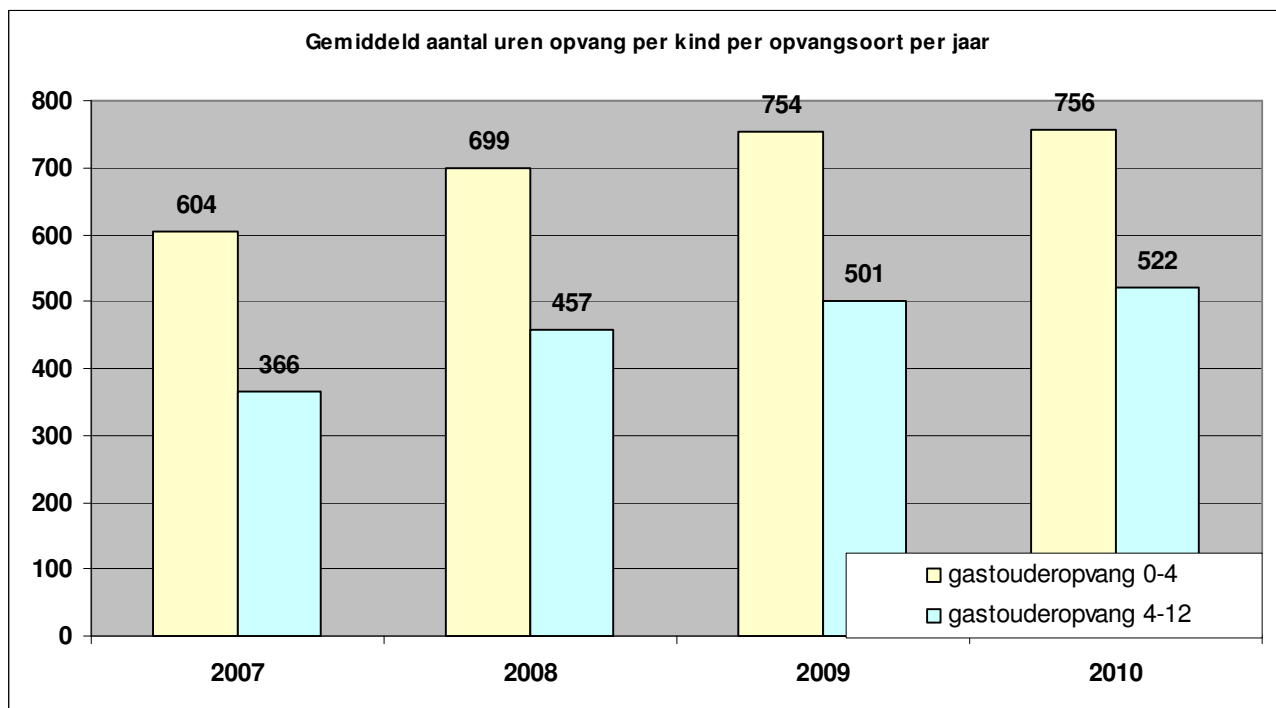
Voor de dagopvang en de buitenschoolse opvang blijkt er in de periode 2007-2010 nog beperkt groei te zitten in het gemiddeld aantal opvanguren per kind. Dat steeg in drie jaar tijd bij de dagopvang met 7% en bij de BSO opvang met 11%¹.

¹ Op basis van onbewerkte gegevens CBS.

Bron CBS 2011

De gastouderopvang wijkt voor diezelfde periode (2007-2010) af. Voor zowel 0-4 als 4-12 jarigen steeg het gemiddeld gebruik per kind sterker:

Bron CBS 2011

3.4 Maatregelen tegen overconsumptie van kinderopvang

Inmiddels heeft het Kabinet aangekondigd vanaf 2012 de kinderopvangtoeslag te koppelen aan het aantal gewerkte uren van de minst werkende partner. Hoe groot dat effect is op de vraag naar kinderopvang is afhankelijk van de mate waarin ouders meer opvang afnemen dan ze werken.

De gemiddelde arbeidsduur van vrouwen in de leeftijd 25-35 jaar in 2009 bedraagt 31 uur per week of 134 uur per maand (CBS 2011).

Als we die arbeidsduur afzetten tegen het gemiddeld gebruik in opvanguren per jaar voor de 0-4 jarigen dan blijkt dat een stuk lager te liggen. Het gemiddeld gebruik van dagopvang en gastouderopvang voor 0-4 jarigen bedraagt circa 100 uur per maand per kind (SZW, 2011).

Hoewel er op individuele basis uitzonderingen kunnen zijn is het gemiddeld gebruik van formele opvang lager dan de gemiddelde arbeidsduur van vrouwen.

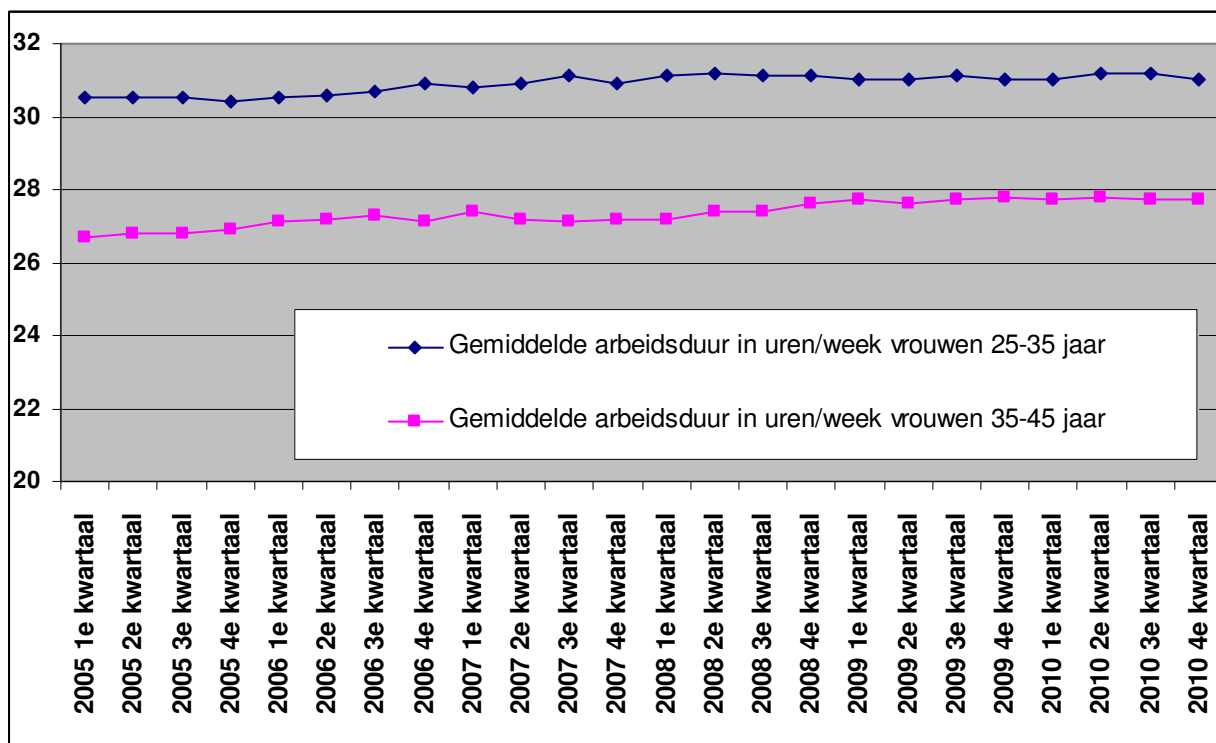
Dat geeft de indicatie dat de totale opvangbehoefte niet uitsluitend met formele opvang wordt ingevuld maar ook met informele opvang of door onderlinge verdeling van zorgtaken tussen ouders.

Dat is geen nieuwe conclusie omdat voorgaand onderzoek dat eerder al aantoonde (zie o.a. Research voor Beleid, 2008 en Tinbergen Instituut, 2011).

Deze ontwikkeling zal dus zeer beperkte invloed hebben op de vraag naar kinderopvang.

3.5 Nauwelijks uitbreiding omvang arbeidsvolume vrouwen

De vraag naar kinderopvang kan toenemen als de parttime factor van werkende moeders substantieel stijgt. In de afgelopen jaren is echter geen substantiële stijging te zien van het gemiddeld arbeidsvolume van werkende vrouwen:

Bron: CBS 2011

Verdere groei van de parttime factor bij werkende moeders als driver voor substantiële marktgroei van formele kinderopvang is daarmee niet waarschijnlijk.

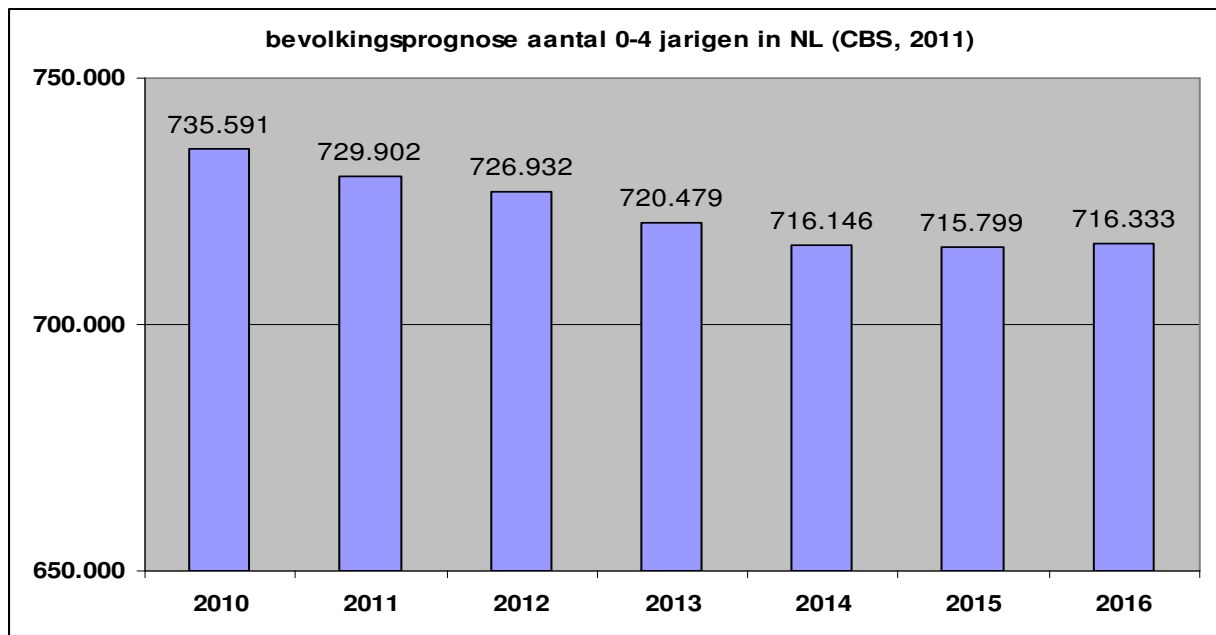

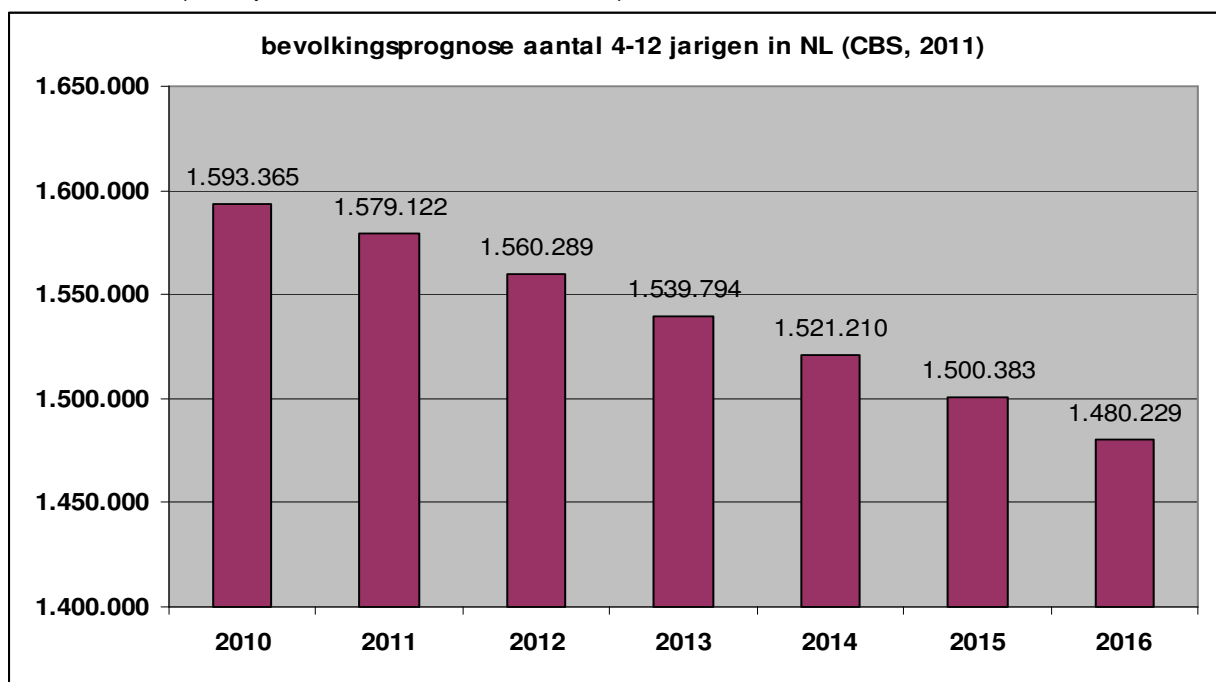
3.6 Bevolkingsprognose: krimp treft met name BSO

De toekomstige vraag naar kinderopvang is mede afhankelijk van de groei van het aantal kinderen in de leeftijdsgroepen die relevant zijn voor kinderopvang.

Het aantal 0 tot 4 jarigen in Nederland neemt volgens de prognoses van het CBS (2011) de komende jaren licht af (in de periode 2010-2016 met ca. 3%):

Het aantal 4 tot 12 jarigen in Nederland neemt volgens de prognoses van het CBS (2011) de komende jaren veel sterker af (in de periode 2011-2016 met ca. 7%):

De gevolgen van de krimp van de doelgroep voor de vraag naar opvang is afhankelijk van de verdere ontwikkeling in het bereik.

De bepalende factoren voor de ontwikkeling van de markt worden in het volgende hoofdstuk in beeld gebracht.

4. Marktontwikkeling van de kinderopvang in 2011-2014

4.1 Stijgende ouderbijdrage kinderopvang door bezuiniging...

In onderstaand overzicht de begrote bezuinigingsmaatregelen op de kinderopvang zoals die in juni 2011 zijn gepubliceerd en in 2015 gerealiseerd moeten zijn:

Bezuinigingsmaatregelen kinderopvang in € mln. per jaar

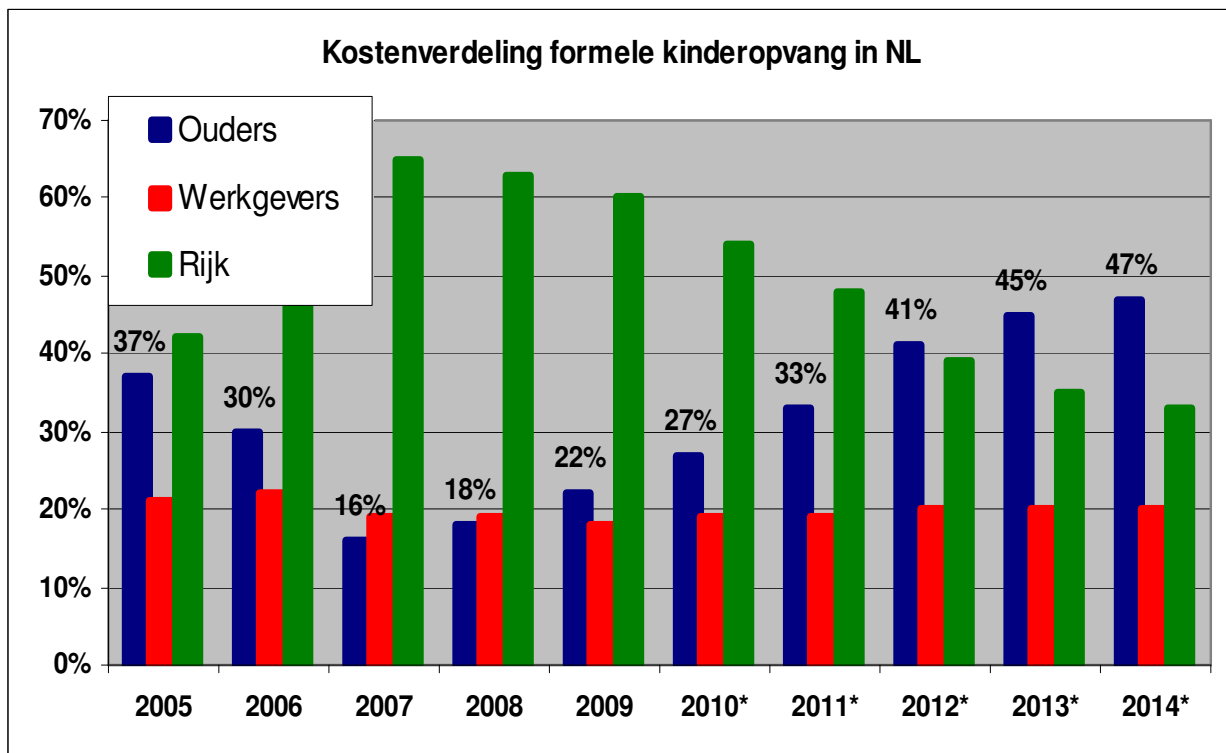
	2011	2012	2013	2014	2015	in% totaal
bezuiniging op toeslagtabel vanaf 2011	-230	-270	-310	-350	-375	33%
koppeling opvanguren aan werkuren	0	-70	-70	-70	-70	6%
niet indexeren vergoedingsnorm uurtarief	0	-60	-60	-60	-60	5%
aanpassing toeslagtabel 1e en volgende kind	0	-270	-325	-385	-395	34%
vaste eigen bijdrage per maand	0	-8	-105	-115	-125	11%
afbouw vaste werkgeversbijdrage hoge inkomens	0	-5	-100	-110	-125	11%
Totaal	-230	-683	-970	-1.090	-1.150	100%

Bron: SZW, 2011

De bezuinigingsmaatregelen die in 2011 van kracht zijn geworden leiden naar verwachting tot een gemiddelde nettolaststijging voor huishoudens met kinderopvang van 24% in vergelijking met 2010 (zie Tweede Kamerbrief 10 juni 2010).

De bezuinigingen in 2011 bedragen echter slechts een derde van de beoogde bezuinigingsdoelstelling. Het is niet onrealistisch om aan te nemen dat de gemiddelde nettolaststijging voor huishoudens met kinderopvang in 2015 driemaal zo hoog zal liggen. In vergelijking met 2010 gaan ouders in 2014 dan gemiddeld circa 75% meer betalen voor kinderopvang.

In onderstaande grafiek de geraamde ouderbijdrage in procenten van de totale kinderopvangrekening van 2005 tot 2014 (bronnen: tot en met 2009 OCW, na 2009 ramingen Buitenhek Management & Consult):

Over de exacte invulling en timing van de bezuinigingsmaatregelen zal in de loop van 2011 besluitvorming plaatsvinden. De raming is gebaseerd op de op het moment van publiceren bekende uitgangspunten van de te behalen bezuinigingsdoelstellingen.

Het CBS bericht overigens dat de ouderbijdrage in 2010 niet is gestegen (CBS, 20 april 2011) en - evenals in 2009 - in 2010 22% van de kinderopvangrekening bedroeg. Het verschil tussen de CBS cijfers (2010: 22%) en de ramingen die in dit rapport gebruikt worden (2010: 27%) is dat het CBS een andere definitie van ouderbijdrage gebruikt. Zo laat het CBS de opvangkosten die het maximaal gecompenseerde uurtarief te boven gaan - en dus volledig voor rekening van ouders komen - buiten beschouwing. In de ouderbijdragenraming in dit rapport zijn die meerkosten voor ouders wél meegenomen.

4.2 ... leidt tot vraaguitval

Volgens SEO/SCP (2003) is de prijsgevoeligheid van de vraag naar formele kinderopvang in Nederland ongeveer -0,2. Dat betekent dat de prijsstijging voor ouders in 2014 van 75% in vergelijking met 2010 leidt tot een daling van de vraag naar opvang met 15%. Uit onderzoeken blijkt verder dat de prijsgevoeligheid varieert per huishouden (alleenstaande moeders zijn gevoeliger voor prijsstijgingen dan twee-oudergezinnen) en per opvangsoort (dagopvang heeft een lagere prijsgevoeligheid dan gastouderopvang).

Recente signalen uit het veld van kinderopvangondernemers wijzen erop dat uitstroom van oudere kinderen uit de BSO in 2011 al heeft ingezet. Voor het doorrekenen van de effecten van bezuinigingen op de vraag naar opvang is in dit rapport gerekend met drie scenario's om een indicatie te kunnen berekenen voor de effecten van bezuinigingen op de vraag naar kinderopvang:

- een gemiddeld scenario met een prijselasticiteit van -0,2 voor dagopvang en gastouderopvang² en -0,4 voor BSO;
- een licht scenario met een lagere prijsgevoeligheid en een prijselasticiteit van -0,15 voor dagopvang en gastouderopvang en -0,3 voor BSO;
- een zwaar scenario met een hogere prijsgevoeligheid en een prijselasticiteit van -0,25 voor dagopvang en gastouderopvang en -0,5 voor BSO.

4.3 Prognose bereik kinderopvang 2011-2014 ...

Op basis van de eerder genoemde aannames over de prijsgevoeligheid van kinderopvang zijn prognoses gemaakt voor de periode 2011-2014. Zoals aangegeven zijn de prognoses omgeven met onzekerheid. De belangrijkste onzekerheden zijn:

- de aannames over prijsgevoeligheid door de grote variatie in eerdere onderzoeken;
- de exacte invulling en timing van de bezuinigingsmaatregelen die pas in de loop van 2011 duidelijk wordt en tussentijds aangepast kan worden;
- de omvang van de na-ijleffecten van de maatregelen in de gastouderopvang waardoor de voorkeur verschuift van gastouderopvang naar dagopvang, BSO en informele opvang;
- de ontwikkeling van de arbeidsparticipatie;
- de mate waarin niet het aantal kinderen in de opvang afneemt, maar het gemiddeld aantal afgenomen uren opvang per kind is onzeker.

---

² De prijsgevoeligheid van gastouderopvang voor de komende jaren is gelijkgesteld aan dagopvang en daarmee relatief laag op grond van de reeds gerealiseerde bezuinigingsmaatregelen in 2010 voor deze werksoort.

4.4 ... volgens gemiddeld scenario

Op basis van de eerdergenoemde aannames is in onderstaande tabel een prognose volgens het gemiddeld scenario opgenomen voor de periode 2011-2014:

Deelname in % aantal kinderen per einde jaar	2010	2011	2012	2013	2014
Dagopvang	51,0%	52,6%	51,9%	50,9%	50,4%
Gastouderopvang 0-4 jarigen	10,2%	8,3%	7,9%	7,7%	7,7%
Totaal opvang 0-4 jarigen	61,2%	60,8%	59,8%	58,6%	58,1%
Buitenschoolse opvang	19,9%	20,0%	19,8%	20,0%	19,7%
Gastouderopvang 4-12 jarigen	3,5%	2,8%	2,7%	2,7%	2,6%
Totaal opvang 4-12 jarigen	23,5%	22,8%	22,5%	22,7%	22,3%

Met de CBS prognoses voor het aantal 0-12 jarigen in de periode 2011-2014 betekent dat het volgende voor het aantal kinderen per opvangsoort per jaar:

Deelname aantal kinderen per einde jaar gemiddeld scenario	2010	2011	2012	2013	2014	Δ 2010-2014
Dagopvang	376.000	382.000	374.000	365.000	361.000	-4%
Gastouderopvang 0-4 jarigen	75.000	60.000	57.000	55.000	55.000	-27%
Totaal opvang 0-4 jarigen	451.000	442.000	431.000	420.000	416.000	-8%
Buitenschoolse opvang	315.000	311.000	305.000	304.000	295.000	-6%
Gastouderopvang 4-12 jarigen	56.000	44.000	42.000	40.000	39.000	-30%
Totaal opvang 4-12 jarigen	371.000	355.000	347.000	344.000	334.000	-10%
Totaal opvang 0-12 jarigen	822.000	797.000	778.000	764.000	750.000	-9%

De prognoses zijn uitgedrukt in een krimp van het aantal kinderen in de kinderopvang onder de aanname dat het aantal opvanguren per kind niet substantieel verandert.

In de praktijk zal de krimp van de markt een combinatie zijn van een geringer aantal kinderen met opvang en het krimpen van het gemiddeld aantal opvanguren per kind.

Op basis van het gemiddeld scenario krimpt het volume van de Nederlandse kinderopvangmarkt de komende jaren met 72.000 kinderen of 9%.

4.5 ... volgens het lichte scenario

Op basis van de eerdergenoemde aannames is in onderstaande tabel een prognose volgens het lichte scenario opgenomen voor de periode 2011-2014:

Deelname in % aantal kinderen per einde jaar lichte scenario	2010	2011	2012	2013	2014
Dagopvang	51,0%	53,2%	53,2%	52,4%	52,0%
Gastouderopvang 0-4 jarigen	10,2%	8,4%	8,1%	8,0%	7,9%
Totaal opvang 0-4 jarigen	61,2%	61,5%	61,2%	60,3%	59,9%
Buitenschoolse opvang	19,9%	20,4%	20,8%	21,2%	20,9%
Gastouderopvang 4-12 jarigen	3,5%	2,9%	2,8%	2,7%	2,7%
Totaal opvang 4-12 jarigen	23,5%	23,3%	23,6%	23,9%	23,6%

Volgens de CBS prognoses voor het aantal 0-12 jarigen in de periode 2011-2014 betekent dat het volgende voor het aantal kinderen per opvangsoort per jaar:

Deelname aantal kinderen per einde jaar lichte scenario	2010	2011	2012	2013	2014	Δ 2010-2014
Dagopvang	376.000	386.000	383.000	375.000	372.000	-1%
Gastouderopvang 0-4 jarigen	75.000	61.000	58.000	57.000	57.000	-24%
Totaal opvang 0-4 jarigen	451.000	447.000	441.000	432.000	429.000	-5%
Buitenschoolse opvang	315.000	319.000	320.000	322.000	313.000	-1%
Gastouderopvang 4-12 jarigen	56.000	45.000	43.000	42.000	41.000	-27%
Totaal opvang 4-12 jarigen	371.000	364.000	363.000	364.000	354.000	-5%
Totaal opvang 0-12 jarigen	822.000	811.000	804.000	796.000	783.000	-5%

Op basis van het lichte scenario krimpt het volume van de Nederlandse kinderopvangmarkt de komende jaren met 39.000 kinderen of 5%.

4.6 ... volgens het zware scenario

Op basis van de eerdergenoemde aannames is in onderstaande tabel een prognose volgens het zware scenario opgenomen voor de periode 2011-2014:

Deelname in % aantal kinderen per einde jaar zware scenario	2010	2011	2012	2013	2014
Dagopvang	51,0%	51,9%	50,7%	49,4%	48,9%
Gastouderopvang 0-4 jarigen	10,2%	8,2%	7,7%	7,5%	7,4%
Totaal opvang 0-4 jarigen	61,2%	60,1%	58,4%	56,9%	56,3%
Buitenschoolse opvang	19,9%	19,5%	18,9%	18,9%	18,5%
Gastouderopvang 4-12 jarigen	3,5%	2,8%	2,6%	2,6%	2,5%
Totaal opvang 4-12 jarigen	23,5%	22,3%	21,5%	21,5%	21,0%

Volgens de CBS prognoses voor het aantal 0-12 jarigen in de periode 2011-2014 betekent dat het volgende voor het aantal kinderen per opvangsoort per jaar:

Deelname aantal kinderen per einde jaar zware scenario	2010	2011	2012	2013	2014	Δ 2010-2014
Dagopvang	376.000	378.000	365.000	354.000	350.000	-7%
Gastouderopvang 0-4 jarigen	75.000	60.000	55.000	54.000	53.000	-29%
Totaal opvang 0-4 jarigen	451.000	438.000	420.000	408.000	403.000	-11%
Buitenschoolse opvang	315.000	304.000	290.000	287.000	277.000	-12%
Gastouderopvang 4-12 jarigen	56.000	44.000	41.000	39.000	38.000	-32%
Totaal opvang 4-12 jarigen	371.000	348.000	331.000	326.000	315.000	-15%
Totaal opvang 0-12 jarigen	822.000	786.000	751.000	734.000	718.000	-13%

Op basis van het zware scenario krimpt het volume van de Nederlandse kinderopvangmarkt de komende jaren met 104.000 kinderen of 13%.

4.7 Het kabinetsscenario voor kinderopvang 2011-2014

Op basis van deze aannames zullen de effecten van bezuinigingen en bevolkingsontwikkeling resulteren in een krimpende kinderopvangmarkt. Die krimp kan - in vergelijking met 2010 - eind 2014 variëren van 13% in het zware scenario tot 5% in het lichte scenario.

Het kabinet gaat in haar meest actuele prognoses nog uit van een groei van de kinderopvangmarkt tot 2015.

Voor 2011 wordt die groei in de dagopvang geraamd op 4%. Dat is iets hoger dan de groei in 2011 in het lichte scenario. Voor de BSO gaat het kabinet uit van een groei in 2011 van 9,4% en dat is fors hoger dan de ramingen in deze prognoses.

De groei neemt volgens het kabinet de komende periode af tot 1,4% in de dagopvang en 5,7% in de BSO in 2015. Voor de gastouderopvang verwacht het kabinet nog een groei van 1% per jaar in de periode tot 2015.

De komende periode zal blijken welke ramingen en aannames voor de verschillende werksoorten het meest passend zijn.

5. Conclusie

In 2010 was het aantal 0-4 jarigen dat gebruik maakt van formele kinderopvang ongeveer even groot als in 2009. Het gebruik van formele opvang onder 4-12 jarigen (buitenschoolse opvang en gastouderopvang) nam in 2010 slechts met 1,2% punten toe. In 2009 maakt 22,2% van de 4-12 jarigen gebruik van BSO of gastouderopvang, in 2010 was dat 23,4%.

Het jaar 2010 vertoont een trendbreuk door de overheidsmaatregelen in de gastouderopvang. Daardoor is in 2010 de voorkeur van ouders sterk verschoven naar dagopvang en BSO. Voor een deel zal die ontwikkeling ook nog in 2011 merkbaar zijn. Daarna zal deze tijdelijke impuls aan de groei van dagopvang en buitenschoolse opvang wegvallen.

Opvallend is dat de capaciteitsgroei van zowel dagopvang als BSO de afgelopen 2 jaar hoger is dan de groei van de vraag. Met name de aanbieders van dagopvang zullen in 2011 en daarna steeds vaker geconfronteerd worden met leegstand en een dalende bezettingsgraad.

Marktevenwicht in de kinderopvang is een logisch gevolg van de inspanningen van ondernemers om de opvangcapaciteit uit te breiden. De komende jaren (2011-2014) wordt de verhouding tussen vraag en aanbod sterk beïnvloed door substantiële bezuinigingen op de kinderopvangtoeslag en - met name in de BSO - de forse krimp van het aantal 4-12 jarigen.

Hoewel onderzoeken over prijsgevoeligheid van de vraag uiteenlopen en de invulling van de bezuinigingsmaatregelen nog niet geheel helder is worden in dit rapport de eerste scenario's gegeven voor de vraag naar kinderopvang in 2011 tot en met 2014.

Daaruit blijkt dat de kans groot is dat de kinderopvangmarkt tot aan 2014 geconfronteerd wordt met krimp van het volume aan afgezette opvanguren. De geschetste scenario's gaan uit van een volumekrimp van de totale kinderopvangmarkt die kan variëren van 5% tot 13% eind 2014. Het spreekt voor zich dat er lokaal en regionaal grote verschillen in marktontwikkeling zullen zijn.

De scenario's in dit rapport zijn uitgedrukt in een afname van het aantal kinderen in de kinderopvang onder de aanname dat het aantal opvanguren per kind niet substantieel verandert. In de praktijk zal de krimp van de markt een combinatie zijn van het afnemen van het aantal kinderen met opvang en het krimpen van het gemiddeld aantal opvanguren per kind.

Het verder verdampen van wachtlijsten, lagere bezettingsgraden en toenemende concurrentie tussen aanbieders van opvang levert meer keuzemogelijkheden op voor huishoudens om een passend opvangaanbod te kiezen. Substantiële kostenvoordelen voor ouders zijn niet te verwachten. Dat heeft te maken met de te verwachten kosteneffecten bij ondernemers als gevolg van lagere bezettingsgraden.

Ook in Nederland is te verwachten dat de gemiddelde bezettingsgraad van dagverblijven - die nu ruim boven de 90% is - structureel daalt tot een niveau rond de 80%. Dat betekent dat de dekkingsgraad voor vaste kosten (huisvesting, overhead) de komende jaren zal afnemen en een structurele kostenverhoging per bezette kindplaats het gevolg zal zijn.

Bijlage: Bereik formele kinderopvang in Nederland 2005-2010

kinderen in opvang per ultimo	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dagopvang	224.000	234.000	293.000	320.000	343.000	376.000
Gastouderopvang 0-4 jarigen	20.000	30.000	64.000	101.000	106.000	75.000
Totaal opvang 0-4 jarigen	244.000	264.000	357.000	421.000	449.000	451.000
Buitenschoolse opvang	121.000	133.000	188.000	242.000	276.000	315.000
Gastouderopvang 4-12 jarigen	10.000	16.000	42.000	70.000	77.000	56.000
Totaal opvang 4-12 jarigen	131.000	149.000	230.000	312.000	353.000	371.000
Totaal	375.000	413.000	587.000	733.000	802.000	822.000

Populatie per einde jaar	2005	2006	2007	2008	2009	2010
0 t/m 3 jarigen	784.234	765.440	745.807	738.354	737.359	737.358
4 t/m 11 jarigen	1.595.724	1.594.048	1.598.360	1.598.434	1.593.055	1.579.519
totaal	2.379.958	2.359.488	2.344.167	2.336.788	2.330.414	2.316.877

Bereik per einde jaar	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Dagopvang	28,6%	30,6%	39,3%	43,3%	46,5%	51,0%
Gastouderopvang 0-4 jarigen	2,6%	3,9%	8,6%	13,7%	14,4%	10,2%
Totaal opvang 0-4 jarigen	31,1%	34,5%	47,9%	57,0%	60,9%	61,2%
Buitenschoolse opvang	7,6%	8,3%	11,8%	15,1%	17,3%	19,9%
Gastouderopvang 4-12 jarigen	0,6%	1,0%	2,6%	4,4%	4,8%	3,5%
Totaal opvang 4-12 jarigen	8,2%	9,3%	14,4%	19,5%	22,2%	23,5%
Totaal opvang 0-12 jaar	15,8%	17,5%	25,0%	31,4%	34,4%	35,5%

Bron: OCW, SZW, CBS 2011